شێرکۆ تالیب
دەنگێکی تر، ڕەنگێکی تر

نووسینی: حەمە فەریق حەسەن
hemefarik@yahoo.dk

ئەفسوونێک لەگۆرانی و موسیکدا هەیە، لەباریدایە مرۆڤە لاسارە کەللەڕەقەکانیش ناچار بەگوێگرتن و ڕامان و تاویک بێدەنگی و ئارامی بکات. لەئاستی گۆڕانیدا خەڵکیی بە ((دەستەجەمعی)) گوێ شلدەکەن و مگێزیان تەسلیمی ئاوازە نایابەکان دەکەن. کەش و هەوای موسیک بە سروشت وەهایە، دۆخێکی ویژدانیی هاوبەش لەناخماندا دێنێتە ئاراوە. دۆخێکی وەها بۆ ساتێکیش بێ، بیر لەبەدکاریی و لادان و لاسایی و تۆڵە و هەموو (ئاوڵناوە) ناجۆرەکان نەکەینەوە و بدەینە لایەنی نتمی و داکشان بەرەو ناخ.

موسیک، کە لەخۆیدا ڕۆشنبیرییە لە فۆرمێکی هەرە باڵادا، مرۆڤ بەرەو پاکبوونەوەو سادەیی و یەکسانی بانگهێشت دەکات. تاکەکان، پێشتر هەرچییەک بوون، پلەو پایەیان هەرچییەک بووبێ؛ کاتێ گوێدێری ئاوازێکی دڵفریو دەبن، دەچنە یەک دۆخ و یەک ئاستەوە. دۆخی تاکێکی پاک و بێگوناهی هەست ناسک. خۆ ئەگەر قسە لەسەر گۆرانی و سروودی نیشتمانی بێ، ئەوا لە هەناسەیەکدا، ڕیزبەندیمان تێدا دەبووژێنێتەوە و گشت لایەکمان دەکاتە کەس و خەمخۆری یەک و پێوەندیی ساردو سڕمان لەنوێ دەهێنێتەوە جۆش و سۆزبەندییەکی گەرموگوڕی چاوەڕوان نەکراومان پێدەبەخشێ. هەندێ جار وەهامان لێدەکات دەستبەرداری ((کورسی)) یەکەی ژێرمان ببین، هەڵسینە پاوە؛ هاوئاهەنگ، لەسەر هەمان ڕیتم هەیتا هەیتا بلەنگێین و دەستمان بکەینە مستەکۆڵە و سەرمانی لەگەڵدا بلەقێنێن و ڕاسێین.

وزەیەک لە موسیک و گۆرانیدایە، مرۆڤ بە مەبەستی کوشتنی تەنیای و خەم و کۆڤان دایهێناوە. مرۆڤ ئەگەر بۆ تەنیا بۆ خودی خۆشی گۆرانی بچڕێ، ئەوا لەتەنیایی دەخەلەسێ. چونکە لەخۆی دەبێتە (دوان).. بەو مانایەی کاتێ گۆرانی دەچڕێ خۆی پێشاد دەبێ و دەبێتە گۆرانیبێژ.. وەکیدی، لەهەمان کاتدا دەشبێتە گوێگرو هەستی بوونی ئاپۆرایەک لەدەوری خۆی دەکات. ئیدی باری لەشی هەرچەندە قورس بووبێ، سوکنایی بۆ دێ و کسپ و کۆی دەروونی دادەمرێتەوە..

جۆشدانێک لەمۆسیک و گۆرانیدایە، لەباریدا هەیە بەسەر کەش هەوای قوڕنەگیریی و وازی وازی و خەمۆکی و ئازێتباریدا زاڵ ببێ. لێرەدا پێست هەناسە دەدات و جەستە گوڵ دەردەکات و هەوای وەستاو دەبزوێ و مرۆڤ لەڕووی دەروونییەوە گۆڕینی تەواوی بەسەردا دێ؛ ترس و خۆف و دڵەڕاوکێی کەمدەنبەوە. موسیک بەگشتی و لەخۆیدا بۆ ئەوانەی لەهەر سۆنگەیەکەوە ((ڕەزم))ی ژیانیان لەنگەری لارەسەنگ بووبێ. دەبێتە ڕەزم.. لەتوانایدا هەیە دۆخە دەروونیە شپرێوو پەرگیرە نادروستەکان بهێنێتەوە جێ. یان دەتوانین بڵێین، بۆی هەیە دڵی دڵشکاوان بهێنێتەوە جێ و سوکنایان پێببەخشێ.

*

ئەمرۆ بواری هونەریش دەق وەک دۆخە ئەدەبییەکە، ((نارەسەن))ی زۆری تێکەوتووە. مەرگی ڕەخنەی ئەدەبی و هونەرییش بۆ ئەم دۆخە ناجۆرە گەورەترین پاڵپشتێکە. بەڕادیەک وەک دراوی ئەم دواییەی سەردەمی سەددامی لێهاتووە، کە پارەی قەڵب پارەی ڕەسەنی شاردبۆوە. ئەمرۆ لەپاڵ ژمارەیەکی کەمی خاوەن بەهرەدا، دەیان کەس هەن گۆرانی دەڵێن و دەنگیان (زۆریش) ناسازە. مرۆڤی هەستیار بە بیستنیان هەراسان دەبێ و مەگەر ئەوەندەی لەدەست بێ، خێرا کەناڵەکە بێدەنگ بکا، یان بیگۆڕێ، تاکو هیچ نەبێ سەلیقە و چێژی هونەریی دوچاری لەوتاندن و نەخۆشیی نەبێ..

لەدۆخێکی ئاوەهاداو لەهیکرا، کەسێکت لێ پەیدا دەبێ تەواو پێچەوانەی دۆخە باوەکەیە. ئەو هەردەڵیی کوڕی ئەم سەردەمەش نییە و لەنێو ئەم پاشاگەردانییە ڕووناکبیرییە کەس لەکەسەشدا نەژیاوە. ئەو بە خورجی پڕەوە، بە هونەرێکی باڵاوە گوێت پڕ خرۆش دەکات و لەناخەوە دەتهەژێنێ و ئەرێنی کار لەئەندێشە و مگێزت دەکات..

تۆ، وەک گوێدێرێکی ئەم سەردەمە لێراهاتووی ((چەند هونەرمەندێکی کەمی لێبترازێ))، گۆرانییە ڕیتم خێرا بازاڕییە بەپەلەپرووزێ هەڵپرووکاوەکان ((دمبک دمبک))، بەموناسەبە و بێ موناسەبە مێشکی سەرت بەربدەنەوە. ئەوانە کاریان تەنیا لە ((شانەکانت)) کردووە. واتە شانیان پێ هەڵتەکاندووی! نەۆ شێرکۆ تالیب

دێ ئەم هاوکێشەیە هەڵدەگێڕێتەوە و بە گۆرانییە ئاست بەرزەکانی سیدیی ((وەرە هاوڕێمبە)) کار لەناخت دەکات. دەتورووژێنێ و ساتێک بۆ جیهانێکی دیکەی ئارام دەتگوێزێتەوە. جیهانی هونەری خالیس، کە ڕۆح دەهێنێتە سەماو چێژ سەردەخا و باڵای پێدەکات.
*

بۆ ئەوەی گۆرانییەکی سەرکەوتوو چێببێ، پێویستیمان بە دەقێکی سەرکەوتوو؛ ئاوازێکی سەرکەوتوو؛ دابەشکارێکی سەرکەوتوو و گۆرانیبێژێکی سەرکەوتوو دەبێ؛ کە دەستەبەرکردنی لەدنیای ئەمڕۆی بێ سەروبەردا ((لەڕووی ئەدەبی و هونەرییەوە))، کارێکی هەروا سانا نییە. بەڵام شێرکۆ تالیب لەم سیدییەیدا هەر بەتەنیا گۆرانیبێژ نییە؛ بەڵکو ئەو هونەرکارێکی داهێنەریشە. چونکە ئەو لاسایی نەکردۆتەوە، کە پیشەی ((تووتی)) یە نەک مرۆڤ.. ئەو نەئەوەشە بەتەنیا تاکێکی دەنگخۆش بێ. بەڵکو ئەو هەم دەنگخۆشە و هەم ئاوازدانەر.
ئەو هاتووە بەپاشخانێکی ڕووناکبیرییەوە، شیعری گۆرانییەکانی هەڵبژاردووە. لەسەرو ئەمانەشەوە ئەوەی پێشکەشی کردووین تەواو نوێیە و جیاواز. نوێی کوردییە و لەگەڵ مگێزی گوێگری ئاست بەرزی کورددا دێتەوە و گونجاوە. کەواتە بۆ گوێگری بیانیش هەر نوێیەو گونجاو.
دەکرێ دوور لەهەر ڕووپاماییەک بڵێم، دەرهەق بەم ڕەوتەی موسیک و گۆرانیی کوردیی پێدا تێدەپەڕێ ((وەرە هاوڕێمبە)) ڕووی گەش و نوێی گۆرانی و موسیکی کوردییە لە هەڕەتی خۆیدا و، لەنێو دەریایەک هاتوهاواری بێمانادا یەکێکە لە نموونە دانسقەکان.. نەۆ شێرکۆ لە گۆرانیبێژ و دەنگخۆش و گۆیندە و ئەم جۆرە زاراوانەی تێپەڕاندووە و گەیشتۆتە ئاستی هونەرمەندی داهێنەر..
نەک هەر لەلای ئێمەی کورد، بەڵکو لەکن گەلانی دیکەی دنیاش هونەرمەندی وەها دەگمەنن، کە بتوانن لەهەمان کاتدا ئاوازدانەر و گوڕانیبێژی سەرکەوتووش بن و گوێگری ئاست بەرزو ڕووناکبیر لەدەوری خۆیان کۆبکەنەوە. جێی ئاماژە پێدانە. لەو حەوت گۆرانییە پێنجیان خۆی ئاوازی بۆ داناون. بەمەیش دەچێتە ڕیزی ئاوازدانەرانەوە.. لێرەوە، دکارم بێژم ئەم حەوت گۆرانییەی شێرکۆ تالیب ((وەرزیی _ موسمي)) نین هەتا دوای پێنج و دوو ڕۆژێک لەیادبچنەوە. بەڵکو هەتا ئاستی ڕۆشنبیریی لای تاکی کورد لە هەڵکشاندا بێ، ئەوا ئەم گۆرانییانەش گوێگری پتر بۆ خۆیان پەیدادەکەن. واتە ئەم سترانانە هەنووکەیی و ئایندەییشن.
وەک پێشتریش وتم، بەتەواوی سەلیقەوە شیعرەکانی هەڵبژاردووە. چونەک ((زۆربە))ی گۆڕانیبێژەکانی ئەم سەرو بەندە، لەم لایەنەدا تێیناهێنن. ئەمەش مانای وایە هەر لەبناغەوە تێیانەهێناوە. لەدنیای ئێستای تەواو شێواو و بێسەر و بەری شیعری کوردیدا، شیعری گۆرانی کاڵایەکی تەواو دەگمەنە. لای چەند شاعرێک دەستدەکەوێ، کە ژمارەیان ئەگەر هیندەی پەنجەی دەستیک ببێ! لەوەش سەختتر هەڵبژاردنی شیعرێکە بتوانێ لەپاڵ ئەلەمەنتەکانی دیکەی گۆرانیدا، چێژی گوێگری وریا ((نەک بازاڕیی)) قایل بکات و سەریشی بخات.
سەرکەوتنی سیدیی ((وەرە هاوڕێمبە)) دەرئەنجامی ئالیکارییەکی هارمۆنیی نێوان شاعرو موسیککارو دابەشکار و خودی شێرکۆیە و هەرکامێکیان بگری لە ((مەحوی)) یەوە بۆ ((ڕەنج سەنگاوی))؛ لە ((ئەرسەلان کامکار))ەوە هەتا دەگاتە ((میران میرانی))، لەبواری خۆیدا پەنجە زێڕین و خاراوو سنعەتکارە. هەمووڵایەک لە سەرخستنی ئەم بەرهەمە جوانەدا پشکدارن. درووود بۆ گیانی مەحوی دەنێرم و دەستی هەموو ئەوانی دیکە دەگوشم. مانەوەو درەوشانەوە هەر بۆ هونەری جوانە.

کۆبنهاون 30. december 2006